

Vechten tegen een irregulier optredende tegenstander

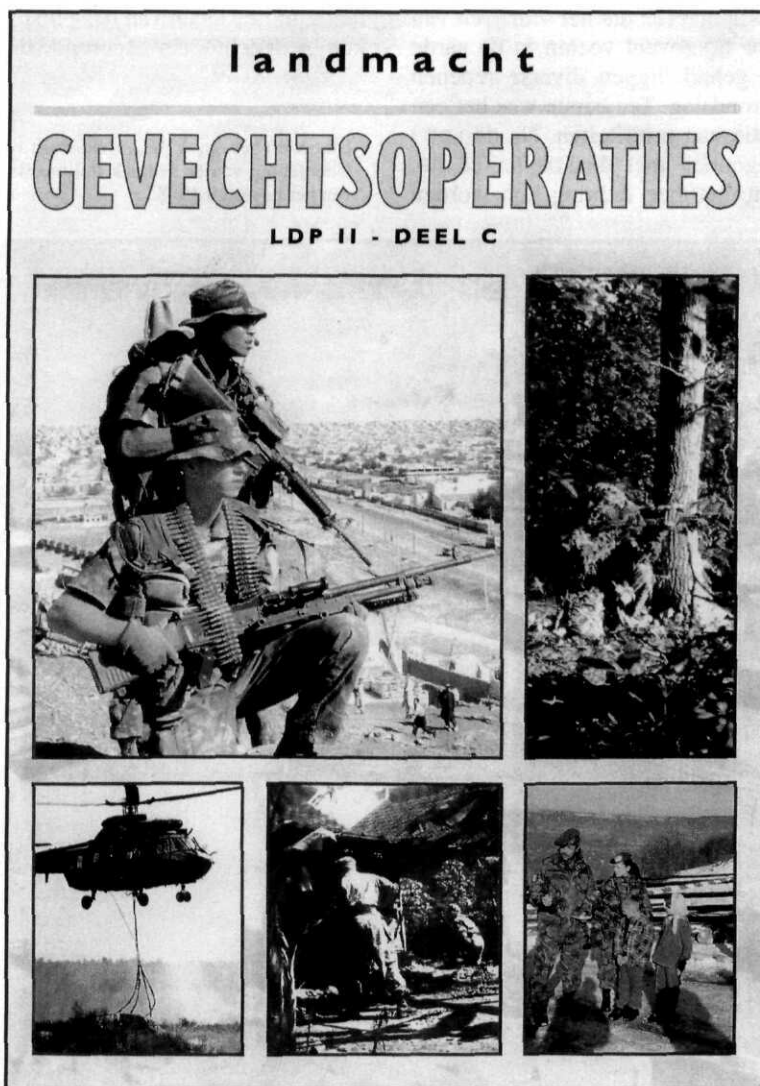
De LDP-serie afgerond

P.C. de Vries - brigade-generaal der cavalerie
drs. A.E. de Rooij - luitenant-kolonel van de logistiek
G.J.J. Kruijsbergen - majoor van de verbindingdienst*

In 1994 waren het definitief wegvallen van de massale dreiging uit het oosten en de ervaringen opgedaan met vredesoperaties voor de Koninklijke Landmacht (KL) reden om een begin te maken met de actualisering van zijn doctrine. Een Doctrinecommissie KL (DCKL), met instemming van de BLS in het leven geroepen door de toenmalige commandant van I Legerkorps, pakte dit veelomvattende werk op. In 1996 lag het eerste resultaat op tafel in de vorm van de Landmacht Doctrinepublicatie (LDP) deel I, 'Militaire Doctrine'. De LDP I is wat in NAVO-termen een *capstone document* wordt genoemd. In het boek zijn de basisprincipes vastgelegd van het militaire optreden van grondgebonden eenheden in een multinationale en *joint* omgeving, zoals die zich in die jaren aan het vormen was.

In de periode na 1996 is voortgebouwd op het in de LDP I vastgelegde gedachtegoed. In de *keystone documents* LDP II, III en IV is de doctrine voor respectievelijk gevechtsoperaties, vredesoperaties en nationale operaties verder uitgewerkt. Er bleef echter een lacune bestaan. Wat betreft de

* De auteurs zijn respectievelijk voorzitter van de Doctrinecommissie KL, voorzitter van de Werkgroep Doctrineontwikkeling en secretaris van de Doctrinecommissie KL.

Omslag LDP IIC

gevechtsoperaties waren namelijk wel de algemene grondslagen (IIA) en de reguliere gevechtsoperaties (IIB) beschreven, het optreden tegen een irreguliere tegenstander moest nog worden ingevuld. Met het recent verschijnen van de LDP IIC, 'Gevechtsoperaties tegen een irregulier optredende tegenstander', is deze lacune gevuld.

De totstandkoming

Tussen het verschijnen van de eerste twee deelpublicaties van de LDP II, 'Gevechtsoperaties', en het derde deel, ligt een periode van ruim vijf jaar. Aan het feit dat het schrijven van de LDP IIC zoveel voeten in de aarde heeft gehad, liggen diverse redenen ten grondslag. Ten eerste was het een kwestie van prioriteiten. Na de LDP I is begonnen met de LDP IIA en IIB, omdat daarmee richting kon worden

gegeven aan het proces van opleiden en trainen. Vervolgens is de LDP III ter hand genomen wegens de actualiteit van vredesoperaties en de behoefte aan een adequate doctrine daarover. Daarna is voorrang gegeven aan de LDP IV vanwege de toegenomen dreiging tegen het nationaal grondgebied. Op de tweede plaats betreft het een relatief onontgonnen gebied. Zeker, er bestaan binnen de internationale doctrinegemeenschap verscheidene boekwerken over het optreden tegen irreguliere troepen, vooral Britse en Amerikaanse publicaties. Ook is kort na de Tweede Wereldoorlog een uitstekend handboek verschenen voor het optreden in het toenmalige Nederlands-Indië.¹ Geen van deze boekwerken biedt echter een afgeronde doctri-

¹ Dit betreft het zgn. VPTL, Voorschrift voor de Uitoefening van de Politiek Politionele Taak van het Leger uit 1948.

ne voor het optreden op het tactische niveau van formaties en eenheden tegen irreguliere troepen.

Ten slotte heeft de veranderende omgeving een belangrijke rol gespeeld. Niet alleen is de laatste jaren de grens tussen gevechts- en vredesoperaties steeds verder vervaagd, ook het onderscheid tussen reguliere gevechtsoperaties en gevechtsoperaties tegen een irregulier optredende tegenstander, blijkt in de praktijk van de laatste jaren steeds minder duidelijk en relevant.

Die veranderende omgeving heeft een extra dimensie gekregen door de aanslagen op 11 september 2001 in de Verenigde Staten en de gevolgen daarvan. Tot die gevolgen behoren de versterkte opkomst van asymmetrische conflicten waarin de Verenigde Staten en haar bondgenoten sindsdien betrokken zijn geraakt – en dat deels

Gevangen genomen Indonesische vrijheidsstrijders bij Magetan, Oost-Java, 1949 (Bron: collectie IMG/KI)

Nieuwe rekruten tijdens de basistraining bij het 'Iraqi Civil Defense Corps', Kirkuk, Irak, november 2003

(Foto: US Army; bron: IMG/KI)

nog zijn – in Afghanistan en Irak. De tegenstanders gebruik(t)en tijdens deze conflicten onder meer irreguliere methoden. We hebben getracht de geleerde lessen hieruit in de LDP IIC te verwerken. Omdat deze conflicten in het zeer nabije verleden hebben plaatsgevonden en de gevechten zowel in Afghanistan als Irak nog steeds voortduren, bleek dat evenwel maar beperkt mogelijk. De aanslagen van 11 september 2001 hebben er wel toe geleid dat de relaties tussen irregulier optredende strijdgroepen en het terrorisme, in de LDP IIC explicieter aan bod komen.

Het meest recente voorbeeld (van het vervagende onderscheid tussen regulier en irregulier optredende tegenstanders) vinden we in de oorlog in Irak in 2003. Hier zette Irak naast reguliere eenheden ook de paramilitaire *Fedayeen Saddam* (Saddams martelaren) in. Deze *Fedayeen*, die tussen de 18.000 en 40.000 man sterk waren, ressor-

teerden rechtstreeks onder de president. Zij bedienden zich primair van irreguliere strijdmethoden.²

De LDP IIC is, evenals de vorige delen van de LDP-serie, weliswaar uitgegeven door de bevelhebber der landstrijdkrachten, maar is zeker geen soloproductie van de Koninklijke Landmacht. Ook deze keer zijn de andere drie krijgsmachtdelen nauw betrokken geweest bij de totstandkoming, evenals de Defensiestaf en andere delen van de Centrale Organisatie. Er zijn diverse auteurs bij betrokken geweest, die in veel gevallen naast hun organieke werkzaamheden conceptteksten hebben opgesteld. Ook in deze LDP is de theorie verduidelijkt door krijgshistorische achtergronden als kaders in de tekst op te nemen. Daarnaast hebben medewerkers van het Instituut voor Militai-

² Dit kader is, evenals de volgende, een (bewerkt) gedeelte van een krijgshistorisch(e) achtergrond of voorbeeld uit de LDP IIC.

re Geschiedenis een vijftal meer diepgaande krijgshistorische voorbeelden over diverse onderwerpen samengesteld, die zijn opgenomen na het hoofdstuk dat het betreffende onderwerp behandelt.

Titel

Alvorens de inhoud van de LDP IIC te behandelen, staan wij stil bij de titel. 'Gevechtsoperaties tegen een irregulier optredende tegenstander' is een mond vol. Toch is hiervoor bewust gekozen en niet voor het kortere 'Irreguliere gevechtsoperaties' waarvan in de LDP IIA nog sprake was. De reden hiervoor is simpel. Hoewel de tegenstander zich in dit soort conflicten bedient van irreguliere methoden en technieken, heeft het optreden van Nederlandse (en geallieerde) troepen in een dergelijk conflict een voornamelijk regulier karakter. Dit betekent ook dat operaties tegen irregulier optredende groepen per definitie asym-

metrisch van aard zijn. Dit laat natuurlijk onverlet dat het boek in de praktijk vermoedelijk 'irreguliere gevechtsoperaties' zal worden genoemd.

Inhoud

De LDP IIC is het derde deel uit de LDP-serie dat gevechtsoperaties behandelt. Het borduurt voort op de twee eerdere delen over dit onderwerp. Dit betekent dat de hoofdstukken zijn doorgenummerd vanaf deel IIB; het boek begint met hoofdstuk 21. Tevens worden onderwerpen die in deel IIA of IIB zijn behandeld als bekend verondersteld. Ook deze LDP begint met een inleiding. Hierin wordt echter niet alleen het onderwerp afgebakend en komt de indeling ter sprake, we geven de tegenstander ook een naam. Dat bleek tijdens het schrijven van de LDP IIC noodzakelijk. Oorspronkelijk was ervoor gekozen de tegenstander aan te duiden met de term 'gewapend verzet', dit overeenkomstig de in de LDP I gehanteerde terminologie. Met het vorderen van het boekwerk werd

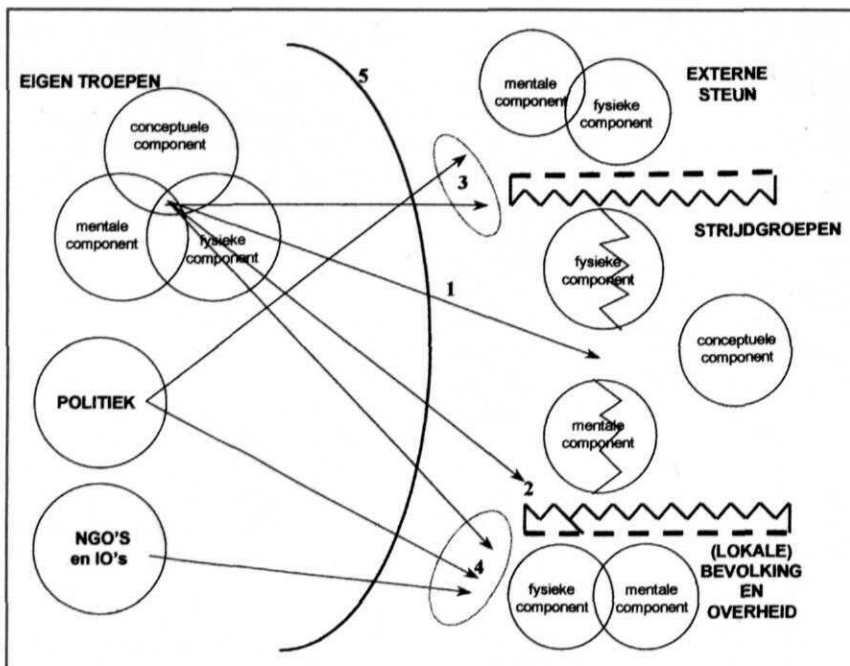

Overblijfselen van het voertuig gebruikt bij een zelfmoordaanslag noord van Najaf, Irak, waarbij vier Amerikaanse soldaten omkwamen

(Foto: US Army; bron: IMG/KI)

evenwel duidelijk dat deze term te veelomvattend was. Gewapend verzet bedient zich immers ook van methoden en technieken, met name terroristische, die in eerste instantie moeten

worden bestreden door andere (gewelds)instrumenten van de overheid dan het militaire apparaat. Daarom hebben we de benaming verder toegespitst en hanteren we in deze publicatie de term strijdgroepen om de tegenstander te benoemen.

Een conceptueel model van gevechtsoperaties tegen strijdgroepen. Dit model betreft uiteraard een simplificering van de werkelijkheid en beoogt niet meer dan een globaal beeld te schetsen van de complexiteit van gevechtsoperaties tegen strijdgroepen

Na de inleiding wordt in de LDP IIC ingegaan op de bredere context waarbinnen gevechtsoperaties tegen strijdgroepen plaatsvinden. Bij de beschrijving van de complexe omgeving wordt onder meer stilgestaan bij de achtergronden van gewapend verzet en de strategische context, waarbij ook de rol van de strijdkrachten ter sprake komt. Ook krijgt het juridisch kader de nodige aandacht. Strijdgroepen hanteren het internationaal recht in de regel immers veel minder stringent dan een reguliere tegenstander. Dit stelt de reguliere troepen vaak voor dilemma's. Immers, het is onmogelijk dat wij zelf de restricties van het internationaal recht terzijde schuiven. Het is daarom essentieel dat de militair zich bewust is van de mogelijkheden en de beperkingen die het nationaal en internationaal recht tijdens deze vorm van optreden biedt. De trends en ontwikkelingen met betrekking tot deze vorm van optre-

den worden eveneens beschreven.

In een volgend hoofdstuk komt de tegenstander aan bod. Uitgebreid wordt stilgestaan bij de kenmerken van strijdgroepen. Hierbij komen aspecten ter sprake als oorsprong, organisatie en leiderschap, steun van de bevolking en externen en het gebruik van geweld. Daarna worden de diverse stromingen behandeld waartoe strijdgroepen kunnen behoren. Vervolgens gaat de publicatie nader in op strategieën en tactieken van strijdgroepen, evenals op de middelen die deze groepen kunnen gebruiken. Omdat de LDP IIC is geschreven om onze militairen handvatten te bieden voor het optreden tegen strijdgroepen, wordt dit hoofdstuk afgesloten met een analyse van de kwetsbare punten van de tegenstander.

Aan de meeste jonge strijders (behorende tot de diverse strijdgroepen in Liberia) was een militaire training overigens niet besteed. Zij wisten al hoe het moest. Dat hadden zij geleerd van de Amerikaanse geweldsvideo's en rapteksten, waarin moord en verkrachting worden aangeprezen en verheerlijkt. Veel strijders noemden zich *Rambo*, *Exterminator*, *Captain Blood* en gedroegen zich precies zoals hun videohelden. Film werd

Soldaten van '1st Armored Cavalry Regiment' arresteren twee Iraakse verdachten tijdens een zoekactie in Bagdad (Foto: US Army; bron: IMG/KI)

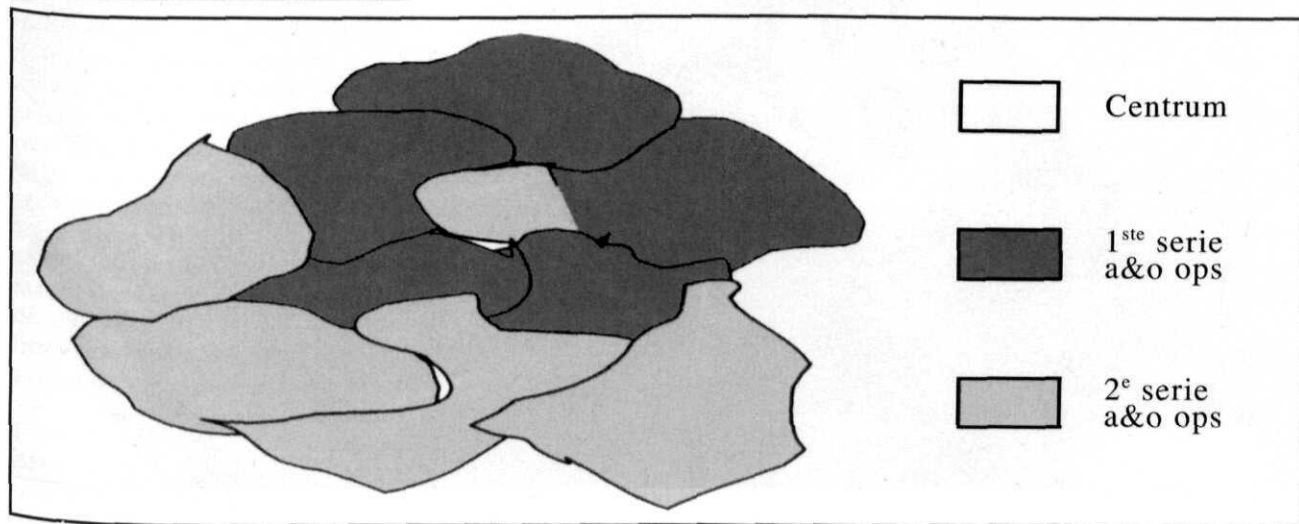
werkelijkheid. Veel strijders droegen maskers, amuletten, waren omhangen met menselijke beenderen en botten of op ander wijze buitenissig uitgedost, een mengeling van carnaval, voodoo en zwarte kunst.

Logischerwijs wordt, nadat de tegenstander is beschreven, het eigen optreden behandeld. In dit kader wordt begonnen met het beschrijven van de grondslagen. Hierbij is het in de LDP I ontwikkelde conceptuele model verder uitgebouwd. In het oorspronkelijk-

ke model werden nog vier 'groepen van acties' onderscheiden:

- offensieve acties tegen de strijdgroepen zelf (nr. 1 in de afbeelding);
- fysieke beveiliging van de bevolking (nr. 2);
- de zogenoemde *hearts and minds*-operatie (nr. 4);
- de beveiliging van het eigen personeel (en in voorkomend geval van internationale en niet-gouvernementele organisaties) (nr. 5).

In de LDP IIC is dit aantal uitgebreid met een vijfde groep, nl. het bestrijden

De excentrische methode

van externe steun aan strijdgroepen (nr. 3). Ook zijn de politiek en internationale en niet-gouvernementele organisaties als actoren toegevoegd.

Dit hoofdstuk behandelt ook de grondbeginselen van militair optreden. Daaruit blijkt heel duidelijk dat de aard van het militair optreden diffuser is geworden. Naast de algemene grondbeginselen en die die specifiek gelden voor gevechtsoperaties, zijn ook twee specifiek voor vredesoperaties geldende grondbeginselen van toepassing bij gevechtsoperaties tegen strijdgroepen: vasthoudendheid en het gebruik van geweld. Wat betreft het laatste grondbeginsel is bij deze operaties echter geen sprake van minimaal, maar van proportioneel

gebruik van geweld. Onder de noemer grondbeginselen worden ook de kenmerken van het optreden, de functies van militair optreden en het operationeel raamwerk besproken. Hierbij krijgt de kerntaak 'vinden' ruime aandacht. Dit houdt verband met het feit dat strijdgroepen dikwijls opgaan in hun omgeving en vaak moeilijk te zijn onderscheiden van de bevolking. Daarom onderscheidt de LDP IIC naast de vijf groepen van acties, een zesde operationele taak: het uitvoeren van de inlichtingenoperatie.

Op basis van inlichtingen identificeerden NAVO-functionarissen een drietal sleutelfiguren die achter de in Macedonië infiltrerende Alba-

nian National Army (ANA) stonden. In overleg met commandant KFOR werd besloten in Kosovo een arrestatiebevel tegen hen uit te vaardigen, hetgeen aantoonde dat de NAVO op de hoogte was van het doen en laten van de organisatie. Deze mentale klap heeft de ANA wekenlang tot een grote terughoudendheid gedwongen en uiteindelijk tot enkele arrestaties geleid.

In de volgende zes hoofdstukken worden de hierboven genoemde operationele taken successievelijk uitgewerkt. Hierbij wordt steeds dezelfde opbouw gehanteerd. Na een inleiding volgen de kenmerken, daarna worden plan-

Soldaten van 502nd Infantry Regiment, 101st Airborne Division, fouilleren een Irakees op verdenking van het verbergen van een voortvluchtige, Mosul, Irak, oktober 2003 (Foto: US Army; bron: IMG/KL)

ning en uitvoering beschreven. Afgerond wordt met een schets van de belangrijkste aspecten uit het operationeel raamwerk, specifiek voor deze operationele taak. Hierop zijn drie uitzonderingen. De functie inlichtingen kent naast kenmerken ook eigen uitgangspunten. Bij de beschrijving van de inlichtingenoperatie worden deze nader uitgewerkt. Ook spreken we in het kader van de inlichtingenoperatie niet over planning, maar over inlichtingenvoorbereiding.

Bij de uitwerking van de offensieve operaties tegen strijdgroepen en van de beveiliging van de eigen troepen wordt het operationeel raamwerk niet verder uitgewerkt. De offensieve operaties vinden immers vrijwel uitsluitend plaats in het kader van de eigen nabijoperatie. Beveiliging van de eigen troepen maakt deel uit van de achtergebiedsoperatie. Uiteraard kan voor de acties die in het kader van deze operationele taken plaatsvinden, het operationeel raamwerk (op een lager niveau) worden toegepast. Dit is echter al eerder beschreven in het hoofdstuk over grondslagen.

In dit artikel willen wij niet in details treden. Die kunt u in het boek zelf lezen. Wel staan wij stil bij een belangrijk aspect van de offensieve acties tegen strijdgroepen. De uitvoering daarvan vindt namelijk voornamelijk plaats op de bataljons- en lagere niveaus. Zelden zal tijdens dergelijke acties sprake zijn van het gecoördineerd optreden van formaties. Dit betekent dat een nieuwe wijze van denken noodzakelijk is voor het succesvol uitvoeren van zulke acties. Dit wordt weerspiegeld in de LDP IIC. Zo worden nieuwe manoeuvrevormen geïntroduceerd: de excentrische en concentrische methode. (Een schets van de eerstgenoemde ziet u in de afbeelding.)

Bovendien treft men voor de gemiddelde Nederlandse militair nieuwe termen aan als jachtoperatie, verkenning- en vernietigingsoperatie en afgrenselings- en opsporingsoperatie.

Nadat het bewind van Saddam Hoessein was verdreven, bleven de Amerikaanse troepen de aanhangers van het verdreven regime bestoken. Zo begon (de afgrenselings- en opsporings-) operatie Peninsula Strike in juni 2003 met een luchtaanval op een kamp van aanhangers van Saddam Hussein. Hierbij vielen volgens berichten in de media zeventig dodelijke slachtoffers. De operatie duurde een aantal dagen waarbij door ongeveer vierduizend Amerikaanse militairen een gebied langs de Tigris werd uitgekamd.

Het verschijnen van de LDP IIC betekent niet dat de noodzakelijke veranderde wijze van denken over gevechtsoperaties in de Koninklijke Landmacht is ingevoerd. Wel maakt deze publicatie hiermee een begin.

Terug naar het boek zelf. Hierboven zijn bijna alle hoofdstukken van de LDP IIC kort beschreven. Ons rest slechts het afsluitende hoofdstuk. Dit gaat, evenals de afsluitende hoofdstukken in de LDP's IIB en III, over het optreden in overgangssituaties. Van belang hierbij is dat in dit hoofdstuk onder andere aandacht wordt besteed aan de overgang van een vredesoperatie naar een gevechtsoperatie tegen een irregulier optredende tegenstander (en andersom), en van een gevechtsoperatie tegen een regulier naar die tegen een irregulier optredende tegenstander (en andersom). Hiermee wordt recht gedaan aan de diffuse omstandigheden waarin militaire operaties tegenwoordig moeten worden uitgevoerd.

Hoe nu verder?

De LDP IIC wordt in 2004 geïntroduceerd. Daarmee zijn we er echter nog lang niet. Het schrijven en uitgeven van het boekwerk is slechts een eerste stap. Vanaf nu zullen gevechtsoperaties tegen irregulier optredende tegenstanders in opleidingen en tijdens oefeningen aan bod moeten komen. Gelukkig zijn de eerste stappen hier-

toe al gezet. Zowel de KMA als het IDL hebben, gebruikmakend van conceptversies van de LDP IIC, deze vorm van optreden in hun curricula verwerkt. Ook in het eerstvolgende uit te geven boek, de 'Leidraad Air Manoeuvre', krijgen gevechtsoperaties tegen strijdgroepen aandacht. En natuurlijk is het in de LDP IIC beschreven optreden gesneden koek voor leden van de *special forces*. Met het verschijnen van de LDP IIC en het toepassen van het daarin vastgelegde gedachtegoed, zet de Koninklijke Landmacht opnieuw een stap in de richting die leidt tot professionele Nederlandse (grond-)strijdkrachten die in staat zijn effectief op te treden onder alle omstandigheden die zich kunnen voordoen in het tegenwoordige operatiegebied.

Ook waar het het schrijven van doctrineboekwerken betreft kunnen we niet op onze lauweren rusten. De LDP-serie is dan wel afgerond, delen ervan zijn inmiddels alweer achterhaald door recente ontwikkelingen en hard aan actualisering toe. Ook wat dat betreft is de finish nog lang niet in zicht en het valt te betwijfelen of er ooit wel een finishlijn zal bestaan. Hoe deze actualisering vorm zal krijgen is momenteel nog niet geheel duidelijk. Door de grootscheepse veranderingen binnen Defensie zullen verantwoordelijkheden op een andere plaats in de organisatie terechtkomen. Ook het groeiende *joint* karakter van de krijgsmacht speelt hierbij een rol. Het ligt dan ook voor de hand dat er in Nederland uiteindelijk een gezamenlijke (*joint*)-doctrine zal komen. Het landoptreden zal daarin een belangrijk aspect zijn en blijven. Wat betreft werkwijze voor de totstandkoming, de kwaliteit van de inhoud en de eigentijdse vormgeving heeft de KL een methode en een norm ontwikkeld die er mag zijn en die zal ook in een toekomstige *joint*-doctrine moeten worden gehandhaafd.

De LDP IIC zal worden verspreid via de normale 'boekwerken'-kanalen. De elektronische versie is te raadplegen op het Intranet op de website van de Landmachtstaf.